

نابین در گذشته به خاطر موقعیت جغرافیایی خود، محل عبور و استراحت کاروان‌های تجاری بوده و برای همین همواره رونق داشته است

نارین قلعه

معرفی شهری در دل کویر مرکزی ایران؛ مناسب برای مسافرت‌های زمستانی

نابین؛ شهر مساجد و آب انبار

زمان هخامنشیان، شهر کوچک نابین بخشی از یزد امروزی و از شهرهای خدماتی بود. به خاطر موقعیت جغرافیایی خود، محل عبور و استراحت کاروان‌های تجاری بوده و برای همین همواره رونق داشته است که این رونق بعد از ورود اسلام هم حفظ می شود و حتی باعث گسترش و آبادانی بیشتر شهری می گردد.

امتداد رونق

یکی از جذاب‌ترین بناهای نابین مسجد جامع آن است. این مسجد بنا به روایتی اولین مسجد ایران و بنا به نظر بعضی دیگر از پژوهشگران، قدیمی‌ترین مسجد برجا مانده است که طرح و نقشه این مسجد را از مسجد نبی برداشته‌اند. درباره زمان ساخت آن از اوایل قرن دوم هجری و دوره امویان گفته‌اند تا قرن چهارم هجری و دوره دیلمیان. در هر دو حال، عنوان قدیمی‌ترین یا یکی از قدیمی‌ترین مساجد ایران برای بنا باقی می ماند. یکی از ویژگی‌های خاص این مسجد تزئینات گچبری آن است. این نوع تزئینات از هنرهای خاص ایرانی بود که بعدها در بناهای اسلامی استفاده شد. محراب اصلی مسجد در شبستان مرکزی هنوز مزین به این گچبری هاست.

البته به غیر از مسجد جامع نزدیک به ۱۰ مسجد قدیمی دیگر هم در این شهر هست. به همین دلیل نابین را شهر مساجد هم می نامند.

زندگی هماهنگ با کویر

در نزدیکی مسجد جامع خانه تاریخی پیرنیاست. این خانه ۴۰۰ ساله در اصل برای شخصی به نام قاضی نور بوده که در دوران صفویه امر مهم قضاوت را برعهده داشت. به همین دلیل هم خانه‌اش را کنار مسجد ساخته بود. بعدها خاندان پیرنیا این خانه را از اولاد قاضی نور خریداری کردند و تا سال ۱۳۴۹ در اختیار آنها بود. پس از آن میراث فرهنگی بنا را خریداری کرد تا به عنوان موزه مردم‌شناسی از آن استفاده و در واقع حفظ شود.

خود خانه پیرنیا به خاطر سبک معماری خاصش بسیار دیدنی است. این سبک معماری را در بعضی خانه‌های قدیمی کاشان یا یزد هم می بینیم؛ سبکی که مخصوص مناطق کویری ایران است و نوابغ معماری ایران برای در امان ماندن از گزند گرمای کشنده تابستان و سرمای استخوان سوز زمستان کویر آن را بدین شکل طراحی کرده بودند. به این نوع معماری، گودال باغچه می گویند. قسمت حیاط خانه از بقیه جاها پایین تر است و گویی در عمق زمین فرورفته است. در این حالت تابستان‌ها محوطه حیاط و اتاق‌های کنارش خنک هستند. اتاق‌های بالا هم به خاطر ارتفاعشان در زمستان گرمای بیشتری دارند. شاید جالب باشد که بدانید مجله تایم با عکسی از آب انبار معروف نابین به همین نکته اشاره کرده که معماری ایرانی یکی از بهترین راه‌ها برای مقابله با گرما یا سرمای هواست بدون اینکه باعث آلودگی محیط زیست شود.

بازاری پراز خالی

اوایل قرن هشتم هجری قمری که دوره تسلط ایلخانی‌ها بر ایران بود، نابین هم مثل باقی نقاط ایران از رونق و شکوفایی آن دوران بهره

در تاریخ که به عقب می رویم، زمانی این شهرها در مسیر تجارت بوده‌اند. کاروان‌ها از بنادر یا شهرهای بزرگتر که راه می افتادند باید جایی میانه راه استراحت می کردند؛ چه چیزی بهتر از آبادی و روستایی که هم سایه بان دارد، هم آب شرب و خوراک تازه. به این آبادی‌ها، کاروان‌انداز می گفتند. نابین یکی از این کاروان‌اندازها بود که در مسیر اصفهان بزرگ و زیبا به خلیج فارس فرار داشت. برای همین مردمی به صرافت افتادند در این برهوت، آبادی بیاورند و از خاکش خانه بسازند و از دلش آب دریاورند. با دانش و مهارتی اختصاصی، آب را ذخیره کردند، راه خنکی خانه‌ها، بازارها و کوچه‌هایشان را یافتند و در کنارش هنری مثال زدنی را از دل خانه‌هایشان به خانه‌های دیگران فرستادند.

نابین آرام

نابین در ۱۳۵ کیلومتری مرکز استان اصفهان و برپهنه کویر مرکزی ایران گسترده شده است. محققان قدمت این شهرستان آرام و بی‌هیاهو را بین ۳ تا ۴ هزار سال برآورد کرده‌اند. زمانی که خیلی از کلانشهرهای ایران هنوز وجود نداشتند، این آبادی کوچک بر کرانه یکی از گرم‌ترین نقاط ایران ساخته شده و یکی از ولایات پنج‌گانه هخامنشیان بود. این شهر در تمام دوران تمدن پارسی برقرار بوده است. قدیمی‌ترین اثری که در شهر نابین هنوز پابرجاست، به دوران پارتیان یا ساسانیان برمی گردد. آنها با خشت و گل و خاک، قلعه‌هایی می ساختند برای حفاظت از خود و اموالشان و بعدها این سازه‌های زنجبیلی و طلائی رنگ در قامت مسجد و بازار و آب انبار سربرآوردند.

هم قدم با تاریخ

در این شهر نسبتاً کوچک، آن قدر مکان دیدنی هست که اگر بخواهید همه را سر صبر ببینید، حداقل دو روز لازم دارید. برای شروع می توانید از نارین قلعه یا نارنج قلعه شروع کنید. قلعه‌ای فروریخته اما همچنان باشکوه که تاریخ شهر را به رخ هر بیننده‌ای می کشاند. این تنها اثر باقی مانده از دوران باستان، با ۴۰ متر ارتفاع دومین بنا بلند شهر است. بعضی مورخان قدیمی معتقدند، زمانی بالای این قلعه آتشکده هم بوده است.

عطیه عیار

نویسنده

تا به حال به این فکر کرده‌اید که چرا زمانی آدم‌هایی بوده‌اند که در کویر ساکن شده و زندگی‌شان را آنجا ساخته‌اند؟ مردم کویر به سختکوشی و تسلیم‌ناپذیری شهره‌اند. ساکنان کویر سعه صدر دارند، آرام و مهربانند. روی آن خاکی که به نظر ما غیر کویری‌ها سخت و لم‌یزرع و بی برکت است، تعصب دارند، به آن عشق می ورزند و همان خاک را طوری می پروراند که گویی به نظر کیمیا می کنند.

